

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN MAHREMİYET BİLİNCİ

Deniz ÖZTÜRK¹, Gülcan EYÜBOĞLU², Zehra GÖÇMEN BAYKARA²

¹ Başkent Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Ankara, Türkiye.

 <https://orcid.org/0000-0003-0355-2882>

² Gazi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Esasları Anabilim Dalı, Ankara, Türkiye.

 <https://orcid.org/0000-0002-5978-3957>, <https://orcid.org/0000-0002-9076-6653>

ÖZ

İletişim teknolojilerini oldukça aktif kullanan üniversite öğrencilerinin kendilerinin ve başkalarının mahremiyetini koruyabilmeleri için mahremiyet bilincine sahip olmaları önemlidir. Bu araştırma, üniversite öğrencilerinin mahremiyet bilincini ortaya çıkarmak amacıyla tanımlayıcı olarak yapılmıştır. Araştırmanın örneklemini, bir devlet üniversitesinde Hemşirelik, Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon, Beslenme ve Diyetetik ile Mühendislik Bölümlerinde üniversite eğitimine yeni başlayan öğrenciler oluşturmaktadır (n=576). Araştırma verileri, 17-30 Nisan 2021'de çevrim içi anket yoluyla Tanıtıcı Özellikler Formu ve Mahremiyet Bilinci Ölçeği kullanılarak toplanmıştır. Verilerin analizinde sayı, yüze, ortalama, Mann-Whitney U ve Kruskal-Wallis testi kullanılmıştır. Öğrencilerin Mahremiyet Bilinci Ölçeği toplam puan ortalaması 4.49±0.42'dir. Kadın öğrencilerin Mahremiyet Bilinci Ölçeği "kendine ait mahremiyet bilinci" alt boyut ortalama puanı ve toplam ölçek ortalama puanı, erkek öğrencilere göre istatistiksel olarak daha yüksektir (p<0.05). Sağlıkla ilgili bir ortaöğretim kurumundan eğitim alan öğrencilerin "Başkalarının mahremiyetini sürdürmek için davranışlar" alt boyutu ortalama puanı ve toplam ölçek ortalama puanı, diğer öğrencilere göre istatistiksel olarak daha yüksektir (p<0.05). Öğrencilerin en yüksek ortalama puanı "Mahremiyetimi kesinlikle korumak isterim." (4.71±0.59), en düşük ortalama puanı "Toplu taşıma araçlarını kullanırken başkalarının telefonlarına bakmamayı alışkanlık haline getirdim." (4.22±0.96) maddesidir. Üniversite öğrencilerinin, yüksek düzeyde mahremiyet bilincine sahip olduğu saptanmıştır. Öğrencilerin kendi mahremiyetlerini korumaya ilişkin bilinci, başkalarının mahremiyetini korumaya yönelik bilince göre daha yüksektir. Benzer araştırmaların daha büyük bir evrende ve farklı bölümlerde eğitim alan üniversite öğrencileriyle yapılması, sağlıkla ilgili bölümler dışında da mahremiyet bilincini geliştirmeye yönelik ders ve etkinliklerin düzenlenmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Üniversite öğrencileri, gençlik, mahremiyet bilinci

PRIVACY CONSCIOUSNESS OF UNIVERSITY STUDENTS

ABSTRACT

It is important that university students, who use communication technologies actively, have privacy consciousness so that they can protect their own and others' privacy. This study was conducted as a descriptive study to reveal the privacy consciousness of university students. The sample group consisted of the students who had just started university education in the departments of Nursing, Physical Therapy and Rehabilitation, Nutrition and Dietetics, and Engineering at a state university (n=576). The data were collected through an online questionnaire on 17-30 April 2021, using the Informative Features Form and the Privacy Consciousness Scale. Mann-Whitney U and Kruskal-Wallis tests were used in the analysis of the data. The total mean score of the students on the Privacy Consciousness Scale was 4.49±0.42. The "consciousness and behaviors regarding privacy of self" subscale mean score and total mean score of the female students were statistically higher than male students. The "behaviors regarding privacy of others" subscale mean score and the total mean score of the students had studied at a health-related secondary education institution were statistically higher than the other students (p<0.05). The highest mean score of the students was "I would absolutely want to protect my privacy" (4.71±0.59) and the lowest mean score

İletişim/Correspondence

Gülcan EYÜBOĞLU

Gazi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi,
Hemşirelik Esasları ABD, Ankara, Türkiye

E-posta: gulcanboke@gmail.com

Geliş tarihi/Received: 25.10.2021

Kabul tarihi/Accepted: 09.03.2022

DOI: 10.52881/gsbdergi.1014500

was “I have made it a habit not to peep at mobile phones of others when using public transport” (4.22±0.96). University students had a high level of privacy consciousness. Students' consciousness of protecting their own privacy was higher than the consciousness of protecting the privacy of others. It is recommended that similar studies be conducted in a larger universe and with university students studying in different departments, and to organize courses and activities to improve privacy consciousness outside of health-related departments.

Keywords: University students, youth, privacy consciousness

GİRİŞ

İnsan hayatının ergenlikle orta yaş arasındaki bir geçiş dönemi olarak tanımlanan gençlik (1), UNESCO’ya göre 15-25 yaş aralığını kapsamaktadır (2). TÜİK verilerine göre 2020 yılı sonu itibarıyla Türkiye’de 15-24 yaş arası genç nüfus bulunmakta ve toplam nüfusun %15.4’ünü oluşturmaktadır (toplam nüfus içindeki sayısı 12 milyon 893 bin 750) (3). Gençlik, kendine özgü yaşama tarzı, düşünme yapısı, dili kullanma ve iletişim kurma biçimi olan özel bir dönemdir (4). Bu dönemde gençler, duygularıyla hareket edebilmekte ve istikrarsız davranışlar sergileyebilmektedir.

Gençler, çoğu zaman üniversite eğitimi için ailesinden farklı bir şehirde bulunmaktadır. Yeni bir ortam olan üniversite ortamı ile birlikte eğitim yaşantıları, insan ilişkileri ve sosyal yaşamları geçmiş yaşantılarına göre oldukça farklılaşmaktadır. Günümüz üniversite öğrencileri bu uyum süreci içinde, iletişim teknolojileri çağında doğmuş olmaları sebebiyle, daha fazla dijital bilgiye ve içeriğe, bir yandan da tehlikeli durumlara (zararlı yazılımların indirilmesi, siber dolandırıcılığa maruz kalma...vb.) daha yakın hale gelmektedir. Kimliğin inşa döneminde, sosyal ağlarda şekillenen dostluklar, sosyal ağ üzerinden kurulan ilişkiler, küresel akımlardan etkilenmeler çok daha hızlı gelişmektedir (5). Türkiye’deki gençlerin internet

kullanım oranının 2020 yılında %93’e yükseldiği (3) gerçeğine dayanarak gençlerin dijital ortamlarda da mahremiyetlerini korumaya yönelik bilince sahip olmaları oldukça önemli bir hal almaktadır. Tabata ve arkadaşları (6), genç neslin, teknolojiye daha fazla maruz kalmaları nedeniyle hem kendilerinin hem de başkalarının mahremiyetinin korunması konusunda, yaşlı bireylere göre daha bilinçli olmaları gerektiğini belirtmektedir.

Mahremiyet, kişinin fiziksel alanına, bilgilerine, kararlarına-tercihlerine ve ilişkilerine başka kişilerin karışmasından uzak olmasıdır (7,8). Her kişinin mahremiyet sınırı, kendisine erişime engel koyduğu noktadan başlamaktadır (8,9). Bu nedenle mahremiyeti koruyabilmek için kişinin kendisinin ve başkalarının mahremiyet sınırlarının bilincinde olması başka bir deyişle mahremiyet bilincine sahip olması gerekir (10). Mahremiyetin fiziksel, bilgisel, mülki, kararsal ve ilişkisel olmak üzere beş türü tanımlanmaktadır. Bu sınıflama, mahremiyetin geniş kapsamlı olarak düşünülmesi gerektiğini göstermesi bakımından önemlidir (8,11). Mahremiyet gereksinimi evrensel olmakla birlikte bireysel, toplumsal ve kültürel değerler, inanç ve algılardaki farklılıklar, mahremiyet bilincini farklılaştırabilir (9,12,13). Bu nedenle farklı kültürlerden, sosyal çevrelerden gelen ve farklı inanç ve değerlerle yüklü üniversite öğrencilerinin mahremiyet bilinci de farklı olabilir.

Henüz yetişkinliğe geçiş aşamasında olan üniversite öğrencilerinin mahremiyetlerini korumak konusunda yeterlilikleri, şüphesiz ki tartışılmalıdır. Zira 15-25 yaş aralığındaki bu gençler, sosyal medya kanallarını aktif bir şekilde kullanmakta; çoğu zamanını dijital oyunlarla, sosyal medya ile akıllı telefonlardaki uygulamalar ile geçirmektedir. Zengin ve arkadaşları (5) üniversitede öğrenim gören gençlerin çok yüksek oranda Facebook kullandıklarını, Facebook kullanımının mahremiyet açısından doğuracağı risklerin farkındalığının yeterince yüksek olmadığını ve kendi fotoğraflarını, ruh hallerini, siyaset ve gündem ile ilgili görüşlerini paylaştıkları belirtmektedir. Acılar ve Mersin (14), genç oranının (20-23 yaş aralığı) %75 olduğu çalışmada, katılımcıların %88 oranında aktif olarak Facebook kullandıklarını ve Facebook kullanmayanların mahremiyet kaygısının kullananlara göre daha fazla saptandığını belirtmektedir.

Bu bağlamda iletişim teknolojileri çağında doğmuş ve bu teknolojileri oldukça aktif kullanan, adeta bu teknolojiler ile yaşayan, genç üniversite öğrencilerinin mahremiyet bilincine sahip olmaları, kendilerinin ve başkalarının mahremiyetini koruyabilmeleri için önemlidir. Bu bağlamda bu araştırma, üniversite öğrencilerinin mahremiyet bilincini ortaya çıkarmak amacıyla yapılmıştır.

BİREYLER VE YÖNTEM

Araştırmanın Amacı ve Tipi

Bu araştırma, üniversite öğrencilerinin mahremiyet bilincini ortaya çıkarmak amacıyla tanımlayıcı olarak yapılmıştır.

Araştırma Soruları

1. Üniversite öğrencilerinin mahremiyet bilinci düzeyi nedir?
2. Üniversite öğrencilerinin mahremiyet bilinci cinsiyete göre değişmekte midir?
3. Üniversite öğrencilerinin mahremiyet bilinci üniversitede öğrenim gördükleri bölümlere göre değişmekte midir?
4. Ortaöğretimde öğrenim görülen kurum türüne göre üniversite öğrencilerinin mahremiyet bilinci değişmekte midir?

Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini, 2020-2021 eğitim öğretim yılında Ankara'da bir devlet üniversitesinin Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik, Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon, Beslenme ve Diyetetik bölümleri ile Teknoloji Fakültesi'nin Mühendislik bölümünde eğitim almaya başlayan üniversite öğrencileri oluşturmaktadır (N=1640). Sağlık Bilimleri Fakültesi öğrencilerinin %86'sını kadın öğrenciler oluşturmakta iken Teknoloji Fakültesi öğrencilerinin %75'i erkek öğrencilerden oluşmaktadır. Araştırmada herhangi bir örneklem seçimine gidilmemiş olup çevrim içi olarak veri toplama formunun ulaştırılabildiği ve araştırmaya katılmayı kabul eden öğrenciler araştırmanın örneklemini oluşturmuştur (n=576). Araştırmaya katılma oranı %35.12'dir.

Veri Toplama Araçları

Veriler, tanıtıcı özellikler formu ve Mahremiyet Bilinci Ölçeği ile toplanmıştır.

Tanıtıcı Özellikler Formu: Öğrencilerin yaşı, cinsiyeti, üniversitede eğitim almakta olduğu bölüm bilgisi ve mezun olunan ortaöğretim kurumu türü olmak üzere dört sorudan oluşmuştur.

Mahremiyet Bilinci Ölçeği (MBÖ): Mahremiyet Bilinci Ölçeği, Tabata ve Sato (10) tarafından 2014 yılında üniversite öğrencilerinin mahremiyet bilincinin belirlenmesine yönelik geliştirilmiş, Öztürk ve arkadaşları (15) tarafından 2019 yılında Türkçeye uyarlanmıştır. Ölçek; "Kendine ait mahremiyet bilinci/benliğin mahremiyetini sürdürmek için davranışlar", "Başkaları için mahremiyet bilinci" ve "Başkalarının mahremiyetini sürdürmek için davranışlar" olmak üzere üç faktörden oluşmaktadır. Beşli (5'li) likert tipinde olan ölçeğin (1-Kesinlikle katılmıyorum, 5-Kesinlikle katılıyorum) kesim noktası bulunmamaktadır. Üç faktöre ait Cronbach Alpha katsayısı sırasıyla 0.75, 0.72 ve 0.70 olarak bulunmuştur. Ölçeğin Türkçe versiyonu 11 maddeden oluşmaktadır ve Cronbach alfa katsayıları sırasıyla 0.73, 0.74 ve 0.70'tir. Bu çalışmada Cronbach alfa katsayıları sırasıyla 0.72, 0.60, 0.54 olarak saptanmıştır. Ölçek toplam puanı ve her alt boyut puanı için temsil eden maddelerin ortalamaları karşılaştırılarak değerlendirilmektedir. Puan ortalamalarının 1'e yakın olması mahremiyet bilincinin düşük olduğu, 5'e yakın olması ise yüksek olduğu şeklinde yorumlanır.

Araştırmanın Uygulanması

Araştırma verileri, 17-30 Nisan 2021'de çevrim içi anket yoluyla toplanmıştır. Araştırmanın amacı anket formunun başlangıcında öğrencilere açıklanıp, onamları alındıktan sonra veri toplama formunu doldurmaları istenmiştir. Tekrarlı

yanıtları önlemek için katılımcıların e-posta adreslerini yazmaları istenmiştir. Çevrimiçi anketin her sorusunun yanıtlanması "zorunlu" olarak tanımlandığından eksik anket bulunmamaktadır.

Verilerin İstatistiksel Değerlendirilmesi

Araştırma verileri Statistical Package for Social Sciences (SPSS Inc., Chicago, IL, USA) 24.0 programı kullanılarak analiz edilmiştir. Tanımlayıcı istatistiklerden sayı, yüzde, aritmetik ortalama, standart sapma kullanılmıştır. Verilerin normal dağılıma uygunluğu Kolmogorov-Smirnov testiyle test edilmiş, normal dağılım göstermediği için nonparametrik testler kullanılmıştır. İki bağımsız grup arasında nicel sürekli verileri karşılaştırmak için Mann-Whitney U testi, ikiden fazla bağımsız grup arasında nicel sürekli verileri karşılaştırmak için Kruskal-Wallis testi kullanılmıştır. İstatistiksel anlamlılık düzeyi olarak $p < 0.05$ alınmıştır.

BULGULAR

Öğrencilerin yaş ortalaması 20.37 ± 4.15 olup %67.2'si kadındır ve %93.1'i sağlıklı ilgili herhangi bir ortaöğretim kurumunda eğitim almamıştır (Tablo 1).

Kadın öğrencilerin MBÖ "kendine ait mahremiyet bilinci" alt boyut ortalama puanı (4.71 ± 0.47) ve toplam MBÖ ortalama puanı (4.53 ± 0.39), erkek öğrencilere göre istatistiksel olarak daha yüksek bulunmuştur ($p < 0.05$).

Hemşirelik bölümünde üniversite eğitime başlayan öğrencilerin MBÖ "kendine ait mahremiyet bilinci" ortalama puanı (4.72 ± 0.43), mühendislik bölümü öğrencilerinin ortalama puanına (4.56 ± 0.57) göre istatistiksel olarak daha yüksektir ($p < 0.05$).

Sağlıkla ilgili bir ortaöğretim kurumunda eğitim alan öğrencilerin MBÖ “Başkalarının mahremiyetini sürdürmek için davranışlar” alt boyutu ortalama puanı (4.60±0.60) ve toplam MBÖ ortalama puanı (4.62±0.35), diğer öğrencilerin MBÖ

“Başkalarının mahremiyetini sürdürmek için davranışlar” alt boyutu ortalama puanı (4.37±0.60) ve toplam MBÖ ortalama puanına (4.48±0.43) göre istatistiksel olarak daha yüksektir (p<0.05) (Tablo 2).

Tablo 1. Öğrencilerin Sosyo-demografik Özellikleri (n=576)

Tanıtıcı Özellikler	Hemşirelik Bölümü		Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon Bölümü		Beslenme ve Diyetetik Bölümü		Mühendislik Bölümü		Toplam	
	n	%	n	%	N	%	n	%	n	%
Cinsiyet										
Kadın	181	86.2	79	75.2	65	97.0	62	32.0	387	67.2
Erkek	29	13.8	26	24.8	2	3.0	132	68.0	189	32.8
Sağlıkla ilgili ortaöğretim kurumunda eğitim alma durumu										
Evet	17	8.1	14	13.3	6	9.0	3	1.5	40	6.9
Hayır	193	91.9	91	86.7	61	91.0	191	98.5	56	93.1
Toplam	210	100	105	100	67	100	194	100	576	100
Yaş Ortalaması	20.37±4.15									

Tablo 2. Öğrencilerin MBÖ Puanlarının Sosyo-demografik Özelliklerine göre Karşılaştırılması (n=576)

MBÖ	Kendine ait mahremiyet bilinci*	Başkaları için mahremiyet bilinci	Başkalarının mahremiyetini sürdürmek için davranışlar	Toplam
Tanıtıcı Özellikler	Ort± SS	Ort± SS	Ort± SS	Ort± SS
Cinsiyet				
Kadın	4.71±0.47	4.48±0.55	4.41±0.57	4.53±0.39
Erkek	4.53±0.53	4.38±0.62	4.32±0.67	4.41±0.47
χ^2	44.304	39.849	38.551	41.756
p**	0.000	0.072	0.279	0.006
Üniversitede Eğitim Aldığı Bölüm				
Hemşirelik ^a	4.72±0.43	4.45±0.60	4.43±0.58	4.53±0.40
Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon ^b	4.65±0.49	4.51±0.55	4.38±0.62	4.51±0.42
Beslenme ve Diyetetik ^c	4.69±0.41	4.42±0.63	4.41±0.56	4.51±0.41
Mühendislik ^d	4.56±0.57	4.42±0.55	4.33±0.64	4.44±0.45
	a>d			
χ^2	9.367	2.613	2.253	5.135
p**	0.025	0.455	0.521	0.162

Sağlıkla ilgili ortaöğretim kurumunda eğitim almış olma				
Evet	4.76±0.34	4.51±0.62	4.60±0.60	4.62±0.35
Hayır	4.64±0.50	4.44±0.57	4.37±0.60	4.48±0.43
X ²	9.555	9.503	7.936	8.646
p	0.222	0.217	0.005	0.041

* Benliğin mahremiyetini sürdürmek için davranışlar, **p<0.05

Öğrencilerin MBÖ toplam puan ortalaması 4.49±0.42 (min:2.47, max:5.00) bulunmuştur (Tablo 3). MBÖ alt boyutlarından öğrencilerin aldığı en yüksek puan ortalaması “Kendine ait mahremiyet bilinci/benliğin mahremiyetini sürdürmek için davranışlar” (4.65±0.49), en düşük puan ortalaması ise “Başkalarının mahremiyetini sürdürmek için

davranışlar”dır (4.38±0.61). MBÖ maddelerinin ortalama puan dağılımı incelendiğinde en yüksek ortalama puanın “Mahremiyetimi kesinlikle korumak isterim.” (4.71±0.59), en düşük ortalama puanın “Toplu taşıma araçlarını kullanırken başkalarının telefonlarına bakmamayı alışkanlık haline getirdim.” (4.22±0.96) olduğu saptanmıştır (Tablo 4).

Tablo 3. Öğrencilerin MBÖ Puanlarının Dağılımı (n=576)

MBÖ	M	± SD	Min	Max
Toplam puan	4.49	0.42	2.47	5.00
Kendine ait mahremiyet bilinci/benliğin mahremiyetini sürdürmek için davranışlar	4.65	0.49	1.00	5.00
Başkaları için mahremiyet bilinci	4.45	0.58	2.25	5.00
Başkalarının mahremiyetini sürdürmek için davranışlar	4.38	0.61	2.00	5.00

Tablo 4. Öğrencilerin MBÖ Maddelerinin Ortalama Puan Dağılımı (n=576)

MBÖ	M	± SD
Kendine ait mahremiyet bilinci/ benliğin mahremiyetini sürdürmek için davranışlar		
Madde 2. Mahremiyetimi kesinlikle korumak isterim.	4.71	0.59
Madde 4. Başkalarının. arkadaşlarımla yaptığım konuşmaları dinlemelerini istemem.	4.60	0.74
Madde 6. Kişisel bilgilerim. herkes tarafından bilinmemelidir.	4.70	0.71
Madde 10. Kendi mahremiyetimi koruyacak şekilde davranırım.	4.60	0.62
Başkaları için mahremiyet bilinci		
Madde 1. Genellikle. tanımadığım kişilerin mahremiyetini koruyacak şekilde davranırım.	4.48	0.74
Madde 5. Yabancı kişilerin mahremiyetini genellikle düşünmem.	4.30	1.07
Madde 8. Arkadaşlarımla mahremiyetini genellikle düşünmem.	4.52	0.86
Madde 11. Genellikle. arkadaşlarımla mahremiyetini koruyacak şekilde davranırım.	4.49	0.71
Başkalarının mahremiyetini sürdürmek için davranışlar		
Madde 3. Toplu taşıma araçlarını kullanırken başkalarının telefonlarına bakmamayı alışkanlık haline getirdim.	4.22	0.96

Madde 7. Yabancı biri yakınımda telefon ile görüşürken onu kasıtlı olarak dinlerim.	4.45	0.80
Madde 9. Yabancı kişiler arasındaki konuşmaları kasıtlı olarak dinlerim.	4.48	0.73

TARTIŞMA

Araştırma sonucunda MBÖ toplam puan ortalaması 4.49 ± 0.42 (min:2.47, max:5.00) olarak saptanan üniversite öğrencilerinin mahremiyet bilincinin yüksek olduğu görülmektedir. Üniversite öğrencilerinin mahremiyet bilincinin yüksek olmasında ahlaki eğitim ve değerler eğitiminin Türkiye'de ilköğretimden itibaren müfredatın bir parçası haline gelmiş olmasının önemli bir faktör olduğu düşünülmektedir. Benzer şekilde Karadaş ve Kara'nın (16) iki üniversitenin farklı bölümlerinde öğrenim gören üniversite öğrencileri (n=552) ile yaptıkları çalışmada öğrencilerin çevrimiçi ortamlara ilişkin mahremiyet farkındalıklarının yüksek olduğu saptanmıştır. Bu çalışmamızda öğrenciler, kendine ait mahremiyet bilinci/benliğin mahremiyetini sürdürmek için davranışlar alt boyutundan diğer boyutlara göre daha yüksek puan almıştır (4.65 ± 0.49). Bu bağlamda mahremiyet bilinci yüksek olan öğrencilerin kendi mahremiyetlerini korumaya yönelik davranışlar sergiledikleri düşünülebilir. Yapılan çalışmalar bu bulgumuzu desteklemekte; mahremiyet algısı yükseldikçe bireylerin, sosyal medya platformlarında kendileriyle ilgili kişisel bilgilerini paylaşmaktan kaçındıklarını (17-20) ve mahremiyet kaygısı daha yüksek olanların sosyal medya kullanmadığını göstermektedir (14).

Bu çalışmada kadın öğrencilerin MBÖ "kendine ait mahremiyet bilinci" alt boyut ortalama puanı ve toplam ölçek ortalama puanı, erkek öğrencilere göre istatistiksel olarak daha yüksek bulunmuştur. Bu

bulgunun kadın ve erkeklerin ahlaki gelişimleriyle açıklanabileceği düşünülmektedir. Gilligan, ahlaki gelişimin kadın ve erkeklerde farklılaştığından, kadınların bakım temelli bir yaklaşım çerçevesinde zarardan korunmaya eğilimli olduklarından bahsetmektedir (21). Elmalı Şen ve arkadaşları (22), üniversite öğrencileri ile (118 kadın, 230 erkek) yaptıkları çalışmada kadınların "özel alan" ve "mahremiyet hakkı" kavramlarını erkeklere oranla daha ön planda tuttıklarını, kadın ve erkeklerin mahremiyete ilişkin önceliklerinin farklı olduğunu saptamıştır. Karadaş ve Kara (16), kadın üniversite öğrencilerinin (n=321) çevrimiçi ortamlara ilişkin mahremiyet farkındalıklarının erkek öğrencilere göre (n=231) daha yüksek olduğunu saptamıştır. Bu çalışmadaki bulgumuzla uyumlu olarak literatürdeki çalışmalar kadın sosyal medya kullanıcıların, erkeklere göre daha fazla mahremiyet kaygısı taşıdığını (5,14-23) ve mahremiyetlerini koruyucu davranışlara daha fazla dikkat ettiklerini göstermektedir (17,24-27).

Araştırma bulgularına göre, sağlıkla ilgili bir ortaöğretim kurumunda eğitim alan öğrencilerin "Başkalarının mahremiyetini sürdürmek için davranışlar" alt boyutu ortalama puanı ve toplam ölçek ortalama puanı, diğer öğrencilere göre istatistiksel olarak daha yüksek bulunmuştur. Bununla birlikte hemşirelik bölümünde üniversite eğitimine başlayan öğrencilerin "kendine ait mahremiyet bilinci" ortalama puanı da mühendislik bölümü öğrencilerine göre istatistiksel olarak daha yüksektir. Bu bulgular, eğitim alt yapısının ve bulunulan

eğitim ortamlarının bireylerin mahremiyete ilişkin farkındalığını ve mahremiyet bilincini olumlu yönde etkilediğini düşündürmektedir. Etik eğitimi, mahremiyet bilincinin gelişmesinde önemli rol oynamaktadır. Hemşirelik mesleği, eğitim felsefesi olarak bireye özel davranmayı ve bireyin her türlü mahremiyetine saygı duyarak yaklaşmayı hedeflemektedir. Bu nedenle hemşirelik eğitimi almaya gelen öğrencilerde mahremiyet bilincinin yüksek çıkması beklenen bir bulgudur. Özkan ve arkadaşlarının (28) yaptıkları çalışmada (n=511), hemşirelik öğrencilerinin hasta mahremiyetine yönelik olumlu algıya sahip oldukları belirlenmiştir. Ayrıca hemşirelik öğrencilerinin profesyonel değerler arasında en çok önemsedikleri konunun, hasta mahremiyetini korumak olduğu birçok araştırma ile ortaya konmuştur (29-31). Bununla birlikte daha teknik bir eğitime odaklanmış mühendislik öğrencilerinin, sağlık alanında eğitim alan öğrencilere göre mahremiyet bilincinin düşük çıkması şaşırtıcı değildir. Zira üniversitelerde sürdürülen mühendislik eğitimi, çoğunlukla teknik dersler etrafında şekillenmiştir (32).

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu araştırma, iletişim teknolojileri çağında doğmuş ve bu teknolojileri aktif olarak kullanan, geleceğin yetişkinleri genç üniversite öğrencilerinin mahremiyet bilincini ortaya çıkarmak amacıyla yapılmıştır. Sonuçlar üniversite öğrencilerinin, yüksek düzeyde mahremiyet bilincine sahip olduğunu göstermektedir. Bununla birlikte kadın öğrencilerin ve ortaöğretimde sağlık alanında eğitim alan öğrencilerin daha yüksek mahremiyet bilincine sahip olduğu belirlenmiştir. Benzer araştırmaların daha büyük evrende

ve farklı bölümlerde eğitim alan öğrencilerle yapılması, üniversitelerin sağlık dışında eğitim veren bölümlerinde de öğrencilerin mahremiyet bilincini artırıcı ders veya etkinlikler düzenlenmesi önerilmektedir.

Sınırlılıklar

Bu araştırma, Ankara'da bulunan bir devlet üniversitesinin Sağlık Bilimleri, Teknoloji ve Mühendislik Fakülteleri'nde 2020-2021 eğitim öğretim yılında üniversite eğitimine başlayan üniversite öğrencileri ile yapıldığından sonuçlar tüm üniversite öğrencilerine genellenemez.

Araştırma Katkı Oranı Beyanı

Fikir/Kavram: DÖ, GE, ZGB; Tasarım: DÖ, GE, ZGB; Denetleme/Danışmanlık: ZGB; Veri Toplama ve/veya İşleme: GE, ZGB; Analiz ve/veya Yorum: GE, DÖ, ZGB; Kaynak Taraması: DÖ, GE; Makalenin Yazımı: DÖ, GE, ZGB; Eleştirel İnceleme: ZGB.

Çıkar Çatışması

Bu çalışma ile ilgili olarak yazarların ve/veya aile bireylerinin çıkar çatışması potansiyeli olabilecek bilimsel ve tıbbi komite üyeliği veya üyeleri ile ilişkisi, danışmanlık, birliktelik, herhangi bir firmada çalışma durumu, hissedarlık ve benzer durumları yoktur.

Etik Hususlar

Bu araştırma, Helsinki Deklarasyonu 2008 prensiplerine uygun olarak yapılmıştır. Bir üniversitenin Etik Komisyon'undan etik onay (06.04.2021-E.67452), araştırmanın yapıldığı üniversiteden yazılı izinler (15.10.2020-E.110414; 16.11.2020-E.122595) alınmıştır. Araştırmaya

katılmaya gönüllü öğrencilerden çevrim içi anketi doldurmaya başlamadan önce, gönüllü olarak araştırmaya katıldıklarına dair onay kutusunu doldurmaları istenmiştir. Katılımcılardan özel kimlik

bilgileri istenilmemiş, araştırma verileri bilgisayarda şifreleme koruması ile bilgisayar belleğinde saklanmıştır. Araştırma verileri, araştırmacılar dışındaki kişilerin erişimine açık bırakılmamıştır.

KAYNAKLAR

1. TDK. Gençlik. Available at: <https://sozluk.gov.tr/> Accessed on July 1, 2021.
2. UNESCO. By youth, with youth, for youth. Available at: <https://en.unesco.org/youth> Accessed on July 1, 2021.
3. TÜİK. İstatistiklerle Gençlik, 2020. Available at: <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Istatistiklerle-Genclik-2020-37242> Accessed on July 12, 2021.
4. Hacettepe Üniversitesi Gençlik Araştırmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi. Available at: <http://www.hugaum.hacettepe.edu.tr/> Accessed on July 5, 2021.
5. Zengin A, Zengin G, Altunbaş H. Sosyal medya ve değişen mahremiyet “Facebook mahremiyeti. Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi. 2015; 3(2): 112-136
6. Tabata N, Sato H, Ninomiya K. Comparison of privacy consciousness between younger and older adults. *Jpn Psychol Res* 2020; 63(2): 104-110. <https://doi.org/10.1111/jpr.12284>
7. Westin A. Privacy and Freedom. Ig Publishing, New York 1967.
8. Beauchamp TL, Childress CF. Principles of biomedical ethics. Oxford University Press, New York 2019
9. Çobanoğlu N. Kuramsal ve uygulamalı tıp etiği. Eflatun Yayınevi, Ankara 2009.
10. Tabata N, Sato H. Development of the privacy consciousness scale. *Jpn J Psychol* 2014; 23(1): 49-52. <https://doi.org/10.2132/personality.23.49>
11. Allen, A. Privacy and medicine, The Stanford Encyclopedia of Philosophy Available at: <https://plato.stanford.edu/archives/spr2021/entries/privacy-medicine> Accessed on July 5, 2021.
12. Tabata N, Sato H, Ninomiya K, Yamamoto C. Comparison of privacy consciousness between Japanese and Taiwanese. *PsyCh Journal*, 2018; 7(4):268-269. <https://doi.org/10.1002/pchj.229>
13. Zabihzadeh A, Mazaheri MA, Hatami J, Nikfarjam MR, Panaghi L, Davoodi T. Cultural differences in conceptual representation of “Privacy”: A comparison between Iran and the United States. *J Soc Psychol*. 2019;159(4): 357-370. <https://doi.org/10.1080/00224545.2018.1493676>
14. Acılar A, Mersin S. Üniversite öğrencilerinin Facebook kullanımı ile mahremiyet kaygısı arasındaki ilişki. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*. 2015; 14(54): 103-114
15. Öztürk D, Eyüboğlu G, Baykara ZG. Mahremiyet bilinci ölçeği: Türkçe geçerlilik ve güvenilirlik çalışması. *Türkiye Klinikleri J Med Ethics*. 2019; 27(1): 57-64. <https://doi.org/10.5336/mdethic.2018-63473>
16. Karadaş E, Kara M. Üniversite öğrencilerinin çevrimiçi mahremiyet farkındalıklarının belirli etkenler açısından incelenmesi. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*. 2021; 25(1): 147-162
17. De Wolf R, Willaert K, Pierson J. Managing privacy boundaries to gether: Exploring individual and group privacy management strategies in Facebook. *Comput Hum Behav*. 2014; 35: 444-454. <https://doi.org/10.1016/j.chb.2014.03.010>
18. Alkeinay NY, Norwawi N. User oriented privacy model for social networks. *Procedia Soc Behav Sci*. 2014; 129:191-197. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2014.03.666>
19. Oz M. Sosyal medya kullanımı ve mahremiyet algısı: Facebook kullanıcılarının mahremiyet endişeleri ve farkındalıkları. *Journal of Yasar University*. 2014; 9(35):6099-6260
20. Young AL, Quan-Haase A. Privacy protection strategies on Facebook. *Inf Commun Soc*. 2013; 16 (4): 479-500. <https://doi.org/10.1080/1369118X.2013.777757>
21. Gilligan C. In a different voice: Psychological theory and women’s development. Harvard University Press, USA 1993.
22. Elmalı Şen D, Yetim E, Öztürk E. Zihinde ve sanal mekânda mahremiyet algısı: Üniversite öğrencileri üzerine bir araştırma. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 2019; 21(3): 875-891. <https://doi.org/10.16953/deusosbil.440701>
23. Dhir A, Torsheim T, Pallesen S, Andreassen CS. (2017). Do online privacy concerns predict selfie behavior among adolescents, young adults and adults? *Front Psychol*. 2017; 8: 815.
24. Saeri AK, Ogilvie C, La Macchia ST, Smith JR, Louis WR. Predicting Facebook users’

- online privacy protection: Risk, trust, norm focus theory, and the theory of planned behavior. *J Soc Psychol.* 2014; 154(4): 352–369.
25. Külçü Ö, Henkoğlu T. Privacy in social networks: An analysis of Facebook. *Int J Inform Manage.* 2014; 34: 761-769. <https://doi.org/10.1016/j.ijinfomgt.2014.07.006>
26. Hoy MG, Milne G. Gender differences in privacy-related measures for young adult Facebook users. *J. Interact. Advert.* 2010; 10(2): 28-45. <https://doi.org/10.1080/15252019.2010.10722168>
27. Litt E. Understanding social network site users' privacy tool use. *Comput Hum Behav.* 2013; 29: 1649-1656. <https://doi.org/10.1016/j.chb.2013.01.049>
28. Kızılcık Özkan Z, Eyi S, Mayda Z. Hemşirelik öğrencilerinin hasta mahremiyetini korumaya yönelik davranışlarının belirlenmesi. *İnönü Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu Dergisi.* 2020; 8(2): 312-320. <https://doi.org/10.33715/inonusaglik.718308>
29. Lin YH, Li J, Shieh SI, Lee CCK, Hung SL. Comparison of professional values between nursing students in Taiwan and China. *Nurs Ethics.* 2016; 23: 223-230.
30. Nelwati N, Abdullah KL, Chong MC. Factors influencing professional values among Indonesian undergraduate nursing students. *Nurse Educ Pract.* 2019; 41. PMID: 31707147
31. Poorchangizi B, Borhani F, Abbaszadeh A, Mirzaee M, Farokhzaidan J. The importance of professional values from nursing students' perspective. *BMC Nurs* 2019; 5(18): 26.
32. Özsoy A. Mühendislik eğitimine çalışan mühendislerin bakışı ve işyeri eğitimi modeli. *Süleyman Demirel Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi.* 2013; 17(1): 77-85.